

PB-PP
BELGIE(N)-BELGIQUE

OP ZWIER DOOR CULTUREEL DUURZAAM EMPATHISCH BRUSSEL

Workshops & babbels | Wandelingen & uitstappen
Expo & bezoeken | Film & voorstellingen

NAJAAR 2019

OP ZWIER DOOR DUURZAAM CULTUREEL EMPATHISCH BRUSSEL

Wissel je graag van gedachten na het zien van een film? Vind je het fijn om in groep en met een gids naar een museum te gaan? Zie je soms door de bomen het bos niet meer in al dat culturele aanbod? Dan is 'Op zwier door cultureel Brussel' iets voor jou. Citizenne neemt je mee op pad in de stad & laat je proeven van cultuur.

***Want samen proeven van cultuur
is veel leuker dan alleen.***

Aimez-vous changer d'avis après avoir vu un film ? Aimez-vous visiter un musée en groupe et avec un guide ? Difficile de vous orienter dans l'offre abondante d'activités culturelles ? Alors 'Op zwier door cultureel Brussel' est-ce qu'il vous faut. Citizenne vous emmène à travers la ville et vous donne un avant-goût de l'offre culturelle.

***Parce que vivre la vie culturelle ensemble
est beaucoup plus amusant que tout seul.***

CITIZENNE
september - december 2019

OP ZWIER DOOR
CULTUREEL, DUURZAAM
& EMPATHISCH BRUSSEL

WWW.CITIZENNE.BE

DOCU&DEBAT

- 👉 I.s.m. GC Nekkersdal, Bib Laken & BOp
- 📍 Telkens in GC Nekkersdal, Emile Bockstaellaan 107, 1020 Brussel
- ❗ Incl. ontbijt

FILM Third Act (NL/FR)

Third Act is een film van de Belgische documentairemaaksters Mieke Struyve en Lotte Stoops over ouder worden, verzorgen en verzorgd worden. Het verhaal wordt verteld vanuit het perspectief van oudere acteurs die optreden met het danstheatergezelschap Peeping Tom. Het leven is een schouwtoneel, maar wat gebeurt er wanneer het doek gaat vallen?

Nabespreking met filmmaakster Lotte Stoops

Third Act est un film des documentaristes belges Mieke Struyve et Lotte Stoops sur le vieillissement, les soins et la prise en charge. L'histoire est racontée du point de vue d'acteurs plus âgés jouant avec la compagnie de danse-théâtre Peeping Tom. La vie est un spectacle, mais que se passe-t-il quand le rideau est sur le point de tomber ?

Après le film, discussion avec la cinéaste Lotte Stoops

⌚ Donderdag 26/9 van 9:30 tot 12:15

FILM Chez jolie coiffure (NL/FR)

Chez Jolie Coiffure is een aangrijpende docu over het bewogen leven van de Kameroense Sabine Amiyeme. Gelokt door mooie praatjes komt ze als slavin in Libanon terecht. Na haar ontsnapping belandt ze in Brussel waar ze als kapster werkt in Matongé. Ook nu heerst de onrust: werkdagen van 14 uur gaan gepaard met onzekerheid over haar verblijfsvergunning. Desondanks verliest ze de glimlach niet. Nabespreking met filmmaker Rosine Mbakam.

Chez Jolie Coiffure est un documentaire poignant sur la vie mouvementée de la Camerounaise Sabine Amiyeme. Attrirée par de belles paroles, elle finit au Liban comme esclave. Après son évasion, elle se retrouve à Bruxelles où elle travaille comme coiffeuse à Matongé. Les troubles se poursuivent : des journées de travail de 14 heures vont de pair avec l'incertitude quant à son permis de séjour. Néanmoins, elle ne perds pas son sourire.

Après le film, discussion avec la cinéaste Rosine Mbakam

⌚ Donderdag 24/10 van 9:30 tot 12:15

FILM **When Arabs Danced** (NL/FR)

Fundamentalisten hebben de moslimwereld sterk veranderd. Vrije beleving van lichaam en cultuur zijn aan banden gelegd, schijnbaar zonder veel verzet van de bevolking. Maar zelfs moslimfundamentalisme kan Arabische kunstenaars niet tegenhouden, zo bewijst Jawad Rhalib's documentaire 'When Arabs Danced'. Want in deze vrijheidsstrijd gaat het niet enkel om te kunnen doen wat je wil, maar om te kunnen zijn wie je bent.

Les fondamentalistes ont beaucoup changé le monde musulman. L'expérience libre du corps et de la culture a été restreinte, apparemment sans grande résistance de la part de la population. Mais même le fondamentalisme musulman ne peut arrêter les artistes arabes, comme le prouve le documentaire de Jawad Rhalib 'When Arabs Danced'. Parce que dans cette lutte pour la liberté, il ne s'agit pas seulement d'être capable de faire ce que l'on veut, mais d'être ce que l'on est.

Après le film, discussion

⌚ Donderdag 28/11 van 9:30 tot 12:15

FILM **La Rose Blanche** (NL/FR)

Café La Rose Blanche in Molenbeek is al 45 jaar in handen van de familie Karassavidis. Dit volkscafé is een levensader in een buurt waaruit alle cafés verdwenen zijn. De klanten zijn een bonte verzameling van Molenbekenaars, getuigen van een rijke migratiegeschiedenis. Het nieuws van de dreigende sluiting van het café zet regisseur Kris Kaerts er toe aan om deze unieke microkosmos op feestelijke wijze te tonen. Nabesprekning met filmmaker Kris Kaerts.

Le Café La Rose Blanche à Molenbeek est aux mains de la famille Karassavidis depuis 45 ans. Ce café populaire est une bouée de sauvetage dans un quartier dont tous les cafés ont disparu. Les clients sont une collection colorée de Molenbeekois, témoins d'une riche histoire migratoire. La nouvelle de la fermeture imminente du café a incité le réalisateur Kris Kaerts à présenter ce microcosme unique d'une manière festive.

Après le film, discussion avec le cinéaste Kris Kaerts

⌚ Donderdag 19/12 van 9:30 tot 12:15

REIZEN DOOR DE TIJD

EXPO Spaces. Interior Design Evolution (NL/FR)

Je interieur is een weerspiegeling van je persoonlijkheid en smaak maar ook een product van deze tijd. Dankzij de komst van elektriciteit, de industrialisering van meubilair en de huidige technische snufjes leven we anders dan pakweg in de 19de eeuw. Deze expo toont Belgisch interieurontwerp van het einde van de 19de eeuw tot het begin van de 21ste eeuw. Inspiratie om het daarna te hebben over woonstijlen en het interieur van de toekomst.

Votre intérieur est le reflet de votre personnalité et de vos goûts, mais aussi un produit de notre temps. Grâce à l'avènement de l'électricité, à l'industrialisation du mobilier et aux gadgets techniques actuels, nous vivons différemment qu'au XIXe siècle. Cette exposition présente l'architecture d'intérieur belge de la fin du XIXe siècle au début du XXe siècle. Inspiration pour parler après des styles de vie et de l'intérieur du futur.

Dinsdag 1/10 van 10:45 tot 15:00

ADAM, Brussels Design Museum, Belgiëplein, 1020 Brussel

Incl. lunch en drankje

EXPO Back to Bruegel (NL/FR)

De Hallepoort is één van de weinige overblijfselen van de middeleeuwse stadsomwalling. Geen betere plek dus om terug te keren naar de 16de eeuw. Via virtual reality duiken we in 4 werken van Bruegel. Gecombineerd met authentieke objecten uit die tijd, ervaren we zo hoe het leven er 450 jaar geleden uitzag. Na de expo nemen we tijd om onze ervaringen te delen.

La Porte de Hal est l'un des rares vestiges des remparts de la cité médiévale. Il n'y a pas de meilleur endroit pour revenir au 16ème siècle. Via la réalité virtuelle, nous plongeons dans 4 œuvres de Bruegel. Combiné avec des objets authentiques de l'époque, nous faisons l'expérience de ce qu'était la vie il y a 450 ans. Après l'exposition, nous prenons le temps de partager nos expériences.

Dinsdag 22/10 van 9:45 tot 14:00

Hallepoort Museum, Zuidlaan 150, 1060 Brussel

Incl. lunch en drankje

EXPO Crossroads. Reizen door de middeleeuwen (NL/FR)

Stel je beeld van de middeleeuwen maar al bij want deze expo doorbreekt het cliché van de donkere middeleeuwen. Europa was in de vroege middeleeuwen volop in beweging met invloeden van de antieke wereld en de Midden-Oosterse cultuur. Die dynamiek zorgde voor veel uitwisseling en diversiteit. Een verhaal van migratie en inspiratie waarover we in gesprek gaan na de expo.

Vous avez intérêt d'ajuster déjà votre image du Moyen Âge car cette exposition brise le cliché du Moyen Âge sombre. Au début du Moyen Âge, l'Europe était en pleine mutation sous l'influence du monde antique et de la culture moyen-orientale. Cette dynamique a donné lieu à beaucoup d'échanges et de diversité. Une histoire de migration et d'inspiration dont nous parlerons après l'exposition.

Vrijdag 25/10 van 9:45 tot 14:00

Museum Kunst en Geschiedenis, Jubelpark 10, 1000 Brussel

Incl. lunch en drankje

YOUNG @ WAR

FILM 'They Shall not grow old' + storytelling 'jonge soldaten in WOI' (NL)

I.s.m. BELvue Museum

600 uur aan beeldmateriaal uit het BBC-archief werd onder handen genomen en opgepoetst voor deze prachtige docu. Een verhaal over ontbering en zinloze slachtpartijen, maar ook over het dagelijks leven en de vriendschappen in de loopgraven. Een must-see.

Na de docu brengt ook storyteller Ingrid Slabbinck WOI heel nabij. Persoonlijke verhalen over jonge mannen uit de hele wereld die hier meevochten. Maar ook over jonge vluchtende vrouwen en kinderen, over jonge Chinese werkkrachten die nooit meer huiswaarts keerden. WOI zoals je het nog nooit gezien en gehoord hebt.

600 heures d'images des archives de la BBC ont été prises en charge et peaufinées pour ce beau docu. Une histoire d'épreuves et de massacres insensés, mais aussi de vie quotidienne et d'amitiés dans les tranchées. A voir absolument.

Après le docu, storyteller Ingrid Slabbinck rapproche également la première guerre mondiale. Des histoires personnelles de jeunes hommes du monde entier qui ont combattu ici. Mais aussi de jeunes femmes et enfants fuyants la guerre, de jeunes travailleurs chinois qui ne sont jamais rentrés chez eux. La guerre comme vous ne l'avez jamais vu ou entendu auparavant.

Opgelet! Film: enkel ondertiteling in het Engels.

Donderdag 14/11 van 9:45 tot 15:00
BELvue Museum, Paleizenplein 7, 1000 Brussel
Incl. lunch en drankje

EXPO Dotremont en de surrealisten.

Een jeugd tijdens de oorlog (1940-1948) (NL/FR)

Samen met een gids stappen we in de voetsporen van kunstenaar Christian Dotremont. Oprichter van de naoorlogse kunstbeweging CoBrA en Brussels surrealist. Deze expo toont werk van Dotremont en andere surrealisten uit die tijd, maar ook films, tijdschriften en foto's. Een bewogen periode waarover we nadien in gesprek gaan.

Avec un guide, nous suivons les traces de l'artiste Christian Dotremont. Fondateur du mouvement artistique d'après-guerre CoBrA et surréaliste bruxellois. Cette exposition présente des œuvres de Dotremont et d'autres surréalistes de l'époque, mais aussi des films, magazines et photographies. Une période mouvementée dont nous discuterons par la suite.

- ⌚ Dinsdag 10/12 van 9:45 tot 14:00
- 📍 BELvue Museum, Paleizenplein 7, 1000 Brussel
- ❗ Incl. lunch en drankje

EXPO Oorlog-bezetting-bevrijding (NL/FR)

Jong zijn tijdens WOII: het liet zijn sporen na. Meer dan 2000 objecten in dit museum getuigen van de militaire gebeurtenissen, maar ook van de maatschappelijke, politieke, economische en menselijke gevolgen van de oorlog. Onze gids laveert ons moeiteloos door deze complexe geschiedenis. Voer voor ons gesprek achteraf: jong zijn ten tijde van oorlog en conflict maar dan anno 2019.

Être jeune pendant la Seconde Guerre mondiale : cela a laissé des traces. Plus de 2000 objets dans ce musée témoignent des événements militaires, mais aussi des conséquences sociales, politiques, économiques et humaines de la guerre. Notre guide nous emmène à travers cette histoire complexe. Après on discutera sur le fait d'être jeune en temps de guerre et de conflit en 2019.

- ⌚ Dinsdag 17/12 van 9:45 tot 14:00
- 📍 War Heritage Instituut- site Koninklijk Museum van het Leger en van de Krijgsgeschiedenis, Jubelpark 3, 1000 Brussel
- ❗ Incl. lunch en drankje

CITIZENNE GOES EUROPAlia ROMANIA

I.s.m. Arthis & Europalia

EXPO Brancusi (NL/FR)

Paradepaardje van EUROPALIA ROMANIA is de prestigieuze tentoonstelling over Constantin Brancusi, de meest invloedrijke beeldhouwer van de 20ste eeuw. Het is de eerste keer na bijna 25 jaar dat er een solo-expo aan deze bijzonder veelzijdige kunstenaar wordt gewijd. Een gids vertelt ons over zijn meesterwerken en hoe hij andere tijdsgenoten inspireerde. Wij zijn alvast benieuwd naar welk werk jou het meest inspireert.

La pièce maîtresse d'EUROPALIA ROUMANIE est la prestigieuse exposition sur Constantin Brancusi, le sculpteur le plus influent du XXe siècle. C'est la première fois en près de 25 ans qu'une exposition personnelle est consacrée à cet artiste extrêmement polyvalent. Un guide nous parle de ses chefs-d'œuvre et de la façon dont il a inspiré d'autres contemporains. Nous sommes déjà curieux de savoir quel travail vous inspire le plus.

Dinsdag 8/10 van 9:45 tot 14:00

Paleis voor Schone Kunsten – BOZAR, Ravensteinstraat 23, 1000 Brussel

Incl. lunch en drankje

KOOKWORKSHOP Couleurs et saveurs de la Roumanie (NL/FR)

Zeggen 'sarmale met mamaliga', 'vinete salate' of 'cozonac' jou iets? Nee? Zet die koksmuts dan maar op want we koken samen Roemeens. Wist je dat van de niet-Belgen de Roemeense gemeenschap de op één na belangrijkste is in België? Ontdek de geuren en kleuren van de Roemeense keuken.

'Sarmale avec mamaliga', 'vinete salade' ou 'cozonac' vous disent quelque chose ? Sinon, mettez votre toque de chef, retroussez vos manches car nous allons cuisiner ensemble à la roumaine ! Saviez-vous que la communauté roumaine est la deuxième par l'ordre d'arrivée en Belgique parmi les non-Belges ? Découvrons-là par ses goûts et ses couleurs !

Dinsdag 12/11 van 9:45 tot 14:30

GC De Kriekelaar, Gaillatstraat 86, 1030 Brussel

Incl. lunch en drankje

Winterse verhalen (NL/FR)

De winter is ideaal voor warme ontmoetingen rond tradities en gebruiken. Dit jaar zijn we te gast bij het Belgisch-Roemeens Cultureel Huis Arthis. Onze gastvrouw, Carmen, verwelkomt ons op de jaarlijkse kunstmarkt. Met een vleugje poëzie vertelt ze over Roemenië en de Roemenen in België. Tijd en ruimte voor fijne babbels, openheid en nieuwsgierigheid.

L'hiver est l'occasion des rencontres en toute convivialité autour des traditions et des coutumes. Cette année, nous sommes les invités de la Maison de la Culture belgo-roumaine Arthis. L'hôtesse, Carmen, nous accueille pour nous présenter le marché d'art annuel, mais aussi des histoires sur la Roumanie et sur les Roumains de Belgique, avec toujours une pincée de poésie dans un esprit d'ouverture et de curiosité.

Donderdag 5/12 van 9:45 tot 14:00

Belgisch-Roemeens Cultureel Huis Arthis, Vlaamsesteenweg 33, 1000 Brussel

Incl. lunch en drankje

HAMAM, STEAMING STORIES

Films enkel voor vrouwen

↳ I.s.m. Nakhla, MONA Film Festival, FARO, BOp, GC De Plato, GC Nekkersdal, GC De Kriekelaar, Darna vzw, AMSAB, UGENT & Maison des Cultures

3 films in kader van het Erfgoedproject Steaming Stories

Steaming Stories gunt je een zeldzame blik door het sleutelgat van de Marokkaanse hamam-cultuur en bij uitbreiding ook op de culturele evolutie van badgewoontes. Wat maakt de hamam zo universeel én zo uniek? Hoe springen Vlaamse badhuizen om met Marokkaanse tradities en welk effect heeft de wereldwijde hamam-hype op de badhuizen in Marokko, Libanon, Syrië ...

Steaming Stories vous offre un rare aperçu de la culture marocaine du hammam et, par extension, de l'évolution culturelle des habitudes balnéaires. Qu'est-ce qui rend le hammam si universel et si unique ? Comment les saunas flamands traitent-ils les traditions marocaines et quel est l'effet du fait que le hammam semble à la mode un peu partout sur les bains publics au Maroc, au Liban, en Syrie ...

FILM A mon âge je me cache encore pour fumer (NL/FR)

De film speelt zich af op één locatie: de hamam. Het is begin jaren '90 en de fundamentalistische partij FIS beheert het politieke leven in Algerije. In de hamam wordt heftig gediscussieerd over politieke en sociale thema's, al is het vooral een plek waar vrouwen kunnen ontsnappen aan de drukkende sociale controle. Deze film is een waar pleidooi voor de gelijkheid tussen man en vrouw en de strijd tegen de radicale islam.

Le film se déroule à un seul endroit : le hammam. C'est le début des années 90 et le parti fondamentaliste FIS contrôle la vie politique en Algérie. Le hammam est un lieu où les femmes peuvent échapper au contrôle social oppressif. Ce film est un véritable plaidoyer pour l'égalité entre hommes et femmes et la lutte contre l'islam radical.

⌚ Vrijdag 4/10 van 10:00 tot 14:00

📍 GC De Plato, Comenius, Dapperenstraat 20, 1081 Brussel

❗ Incl. brunch en drankje

FILM Caramel (NL/FR)

In een schoonheidssalon in Beiroet kruisen de levens van vijf vrouwen elkaar. Layla houdt van de gehuwde Rabih. Nisrine staat op trouwen maar is geen maagd meer. Rima voelt zich aangetrokken tot vrouwen. Jamale weigert ouder te worden en Rose zorgt al jaren voor haar zieke zus. In het salon gaan de levendige en intieme gesprekken over mannen, seks, het moederschap ... tussen het knippen van haar en het epileren met ... caramel.

Dans un salon de beauté à Beyrouth, les vies de cinq femmes se croisent. Layla aime Rabih qui est marié. Nisrine se marie bientôt mais n'est plus vierge. Rima est attirée par les femmes. Jamale refuse de vieillir et Rose s'occupe de sa soeur malade depuis des années. Dans le salon, des conversations animées et intimes sur les hommes, le sexe, la maternité ... entre la coupe de ses cheveux et l'épilation avec ... du caramel.

- ⌚ Vrijdag 22/11 van 10:00 tot 14:00
- 📍 GC Nekkersdal, Emile Bockstaellaan 107, 1020 Brussel
- ❗ Incl. brunch en drankje

FILM Dégradé (NL/FR)

Twee kapsters en hun tien klanten zitten op een bloedhete dag vast in een schoonheidssalon in de Gazastrook, terwijl de Hamas-politie voor hun deur een maffiafamilie bevecht. De film is een metafoor voor het dagelijks leven in Gaza waar dagelijkse routine en de constante staat van oorlog voortdurend met elkaar verweven zijn.

Par une journée très chaude, deux coiffeuses et leurs dix clients sont coincés dans un salon de beauté dans la bande de Gaza, tandis que la police du Hamas combat une famille mafieuse devant leur porte. Le film est une métaphore de la vie quotidienne à Gaza, où la routine quotidienne et l'état de guerre constant sont constamment entrelacés.

- ⌚ Vrijdag 6/12 van 10:00 tot 14:00
- 📍 GC De Kriekelaar, Gaillaitstraat 86, 1030 Brussel
- ❗ Incl. brunch en drankje

WIJK IN / WIJK UIT

© Karen Ardila Olimos

Editie 'grensgevallen'

👉 I.s.m. Bruxselbinnenstebuiten

Met wijk in / wijk uit verkennen we verschillende wijken in de stad. Dit keer trekken we naar twee groene grensgemeentes: Neder-Over-Heembeek en Haren. Brusselse gemeentes die soms weinig Brussels aandoen omdat ze zo groen zijn. Of is het de karaktervolle dorpskern van Neder-Over-Heembeek en de witlooftraditie van Haren die ons om de tuin leiden?

Nous explorons des différents quartiers de la ville. Cette fois-ci, nous allons dans deux communes frontalières vertes : Neder-Over-Heembeek et Haren. Des communes bruxelloises qui parfois ne semblent pas bruxellois parce qu'elles sont si vertes. Ou est-ce le centre caractéristique du village de Neder-Over-Heembeek et la tradition de la chicorée de Haren qui nous font croire cela ?

⌚ Vrijdag 22/11 van 13:45 tot 17:00

◉ Afspraak: Halte Meudon Paviljoenen (bus 57), Neder-Over Heembeek

⌚ Vrijdag 29/11 van 13:00 tot 17:00

◉ Afspraak: ingang Station Schuman

AGENDA OP ZWIER DOOR CULTUREEL BRUSSEL

26/09	Film: Third Act
01/10	Expo: Spaces. Interior Design Evolution
04/10	Film: A mon âge je me cache encore pour fumer
08/10	Expo: Brancusi
22/10	Expo: Back to Bruegel
24/10	Film: Chez jolie coiffure
25/10	Expo: Crossroads. Reizen door de middeleeuwen
12/11	Kookworkshop: couleurs et saveurs de la Roumanie
14/11	Film: 'They Shall not grow old' + storytelling 'jonge soldaten in WOI'
22/11	Film: Caramel
22/11	Wandeling: 'grensgevallen' Neder-Over-Heembeek
28/11	Film: When Arabs Danced
29/11	Wandeling: 'grensgevallen' Haren
05/12	Winterse verhalen
06/12	Film: Dégradé
10/12	Expo: Dotremont en de surrealisten. Een jeugd tijdens de oorlog
17/12	Expo: Oorlog-bezetting-bevrijding
19/12	Film: La Rose Blanche

OP ZWIER DOOR CULTUREEL DUURZAAM EMPATHISCH BRUSSEL

Vraag jij je ook af hoe we de planeet leefbaar kunnen houden voor toekomstige generaties? Goed nieuws want er zijn al heel wat bezield Brusselaars die experimenteren en bouwen aan een duurzame stad. Maak kennis met hun initiatieven die de grenzen van het systeem uitdagen. Laat je inspireren, wissel van gedachten en ontdek hoe economische, sociale en ecologische uitdagingen vaak verweven zijn.

Vous vous demandez aussi comment nous pouvons garder la planète vivable pour les générations futures ? Bonne nouvelle, il y a déjà beaucoup de Bruxellois inspirés qui expérimentent et construisent une ville durable. Apprenez à connaître leurs initiatives qui remettent en question les frontières du système. Laissez-vous inspirer, échangez des idées et découvrez comment les défis économiques, sociaux et écologiques sont souvent imbriqués.

WORKSHOP Zero waste cooking (NL/FR)

⌚ I.s.m. Velt Samen Eco-actief & GC Everna

Wist je dat zowat dertig tot vijftig procent van het voedsel dat wereldwijd geproduceerd wordt in de vuilnisbak belandt? We interpreteren de houdbaarheidsdatum vaak niet correct, weten niet wat er in onze koelkast ligt of hoe we restjes tot lekkernijen kunnen verwerken. Met deze kookworkshop brengen we daar verandering in.

Saviez-vous qu'environ 30 à 50% de la nourriture produite dans le monde finit dans la poubelle ? Souvent, nous n'interprétons pas correctement la date de péremption, nous ne savons pas ce qu'il nous reste dans notre réfrigérateur ou comment transformer les restes en friandises. Avec cet atelier de cuisine, nous changeons cela.

⌚ Donderdag 21/11 van 9:45 tot 14:00 (met extra nabespreking) of van 18:45 tot 21:30

📍 GC Everna, Sint-Vincentiusstraat 30, 1140 Evere

WANDELING Het Bijenpad (NL/FR)

⌚ I.s.m. Apis Bruoc Sella

De bij wordt bedreigd! En dat is geen goed nieuws want ze is een essentiële schakel in ons ecosysteem. Geen bijen, geen planten. We trekken naar het bijenpad bij La Ferme Nos Pilifs waar Apis Bruoc Sella ons vertelt over de essentiële rol van bijen in de natuur en in de stad en de oeroude band tussen mens en bij.

L'abeille est menacée ! Et ce n'est pas une bonne nouvelle, car c'est un maillon essentiel de notre écosystème. Pas d'abeilles, pas de plantes. Nous nous dirigeons vers le sentier apicole de la Ferme Nos Pilifs où Apis Bruoc Sella nous parle du rôle essentiel des abeilles dans la nature et la ville et du lien ancien entre l'homme et l'abeille.

⌚ Dinsdag 17/9 van 10:00 tot 13:00

📍 La Ferme Nos Pilifs, Trassersweg 347, 1120 Brussel

❗ Incl. lunch en drankje

WANDELING Natuurreservaat Vogelzangbeek (NL/FR)

Dat je bij Brussel niet spontaan aan natuurreervaten denkt, is logisch. Toch zijn er 14 in Brussel. Eentje daarvan is de Vogelzangbeek. Deze natuurparel is 10 jaar oud, 13ha groot, ligt in Anderlecht en is bekend om zijn grote biodiversiteit. Zorg dat je schoenen draagt die tegen water kunnen en laat je leiden door onze natuurgids.

Le fait que vous n'associez pas spontanément Bruxelles aux réserves naturelles est logique. Pourtant, il y en a 14 à Bruxelles. L'un d'eux est le Vogelzangbeek. Cette perle naturelle de 10 ans d'âge, d'une superficie de 13 ha, est située à Anderlecht et est connue pour sa grande biodiversité. Portez des chaussures qui résistent à l'eau et laissez-vous guider par notre guide.

- ⌚ Donderdag 3/10 van 9:30 tot 12:30
- 📍 Afspraak: Metro Ceria, uitgang Bergensesteenweg
- ❗ Incl. picknick (als het weer het toelaat)

WORKSHOP De kunst van het composteren (NL/FR)

👉 I.s.m. Champ du Chaudron

Door te composteren maak je je vuilzak lichter, produceer je eigen meststof voor al jouw planten en lever je een concrete bijdrage aan het milieu. Wat wil je nog meer? Nu alleen nog te weten komen hoe je het aanpakt en welke mogelijkheden er bestaan voor bij je thuis. Dat leer je in deze workshop.

En compostant, vous allégez votre sac poubelle, vous produisez votre propre engrais pour toutes vos plantes et vous apportez une contribution concrète à l'environnement. Que demander de plus ? Il ne vous reste plus qu'à découvrir comment vous le faites et quelles sont les possibilités qui s'offrent à vous à la maison. Vous l'apprendrez dans cet atelier.

- ⌚ Vrijdag 11/10 van 09:30 tot 13:00
- 📍 Afspraak : Metro Eddy Merckx, 1070 Brussel
(uitgang hoek Lenniksebaan en Josse Leemanslaan)
- ❗ Incl. lunch en drankje

WANDELING Kruidenwandeling in Parckfarm (NL/FR)

Een uitgebreide wandeling door het eetbare park brengt ons naar de planten, zaden, vruchten en bloemen die de natuur ons in oktober biedt. Je leert hoe je ze correct kan plukken en wassen en waar je op moet letten i.v.m. hygiëne. Je gaat naar huis met een pak recepten waarin kruiden en planten de hoofdrol spelen, goed voor een extra portie mineralen en vitamines. Proeven mag.

Une vaste promenade dans le parc comestible nous amène vers les plantes, graines, fruits et fleurs que la nature nous offre en octobre. Vous apprendrez comment les cueillir et les laver correctement et à quoi il faut faire attention en matière d'hygiène. Vous rentrez chez vous avec un paquet de recettes dans lesquelles les herbes et les plantes jouent un rôle prépondérant, ce qui est bon pour une portion supplémentaire de minéraux et de vitamines. La dégustation est autorisée.

- ⌚ Zaterdag 5/10 van 10:30 tot 13:00
- 📍 Afspraak: Metro Pannenhuis (uitgang Charles Demeerstraat)
- ❗ Incl. lunch en drankje

Being naked is the #1 most sustainable option. We're #2.

WANDELING Bewust shoppen (NL/FR)

Op zoek naar concrete acties en tips om je kleerkast groener te maken? Wandel dan met ons mee en ontdek de wereld van milieuvriendelijk mode en leuke tweedehandswinkels. Je leert duurzame stoffen/materialen kennen en krijgt tips om duurzame labels te vinden. Less is more.

Vous cherchez des actions concrètes et des conseils pour rendre votre garde-robe plus verte ? Alors rejoignez-nous pour une promenade et découvrez le monde de la mode écologique et des boutiques d'occasion chouettes. Vous apprendrez à connaître les tissus/matériaux durables et vous obtiendrez des conseils sur la façon de trouver des labels durables.

 Vrijdag 8/11 van 10:00 tot 12:30

 Afspraak: Beursschouwburg, Auguste Ortsstraat 20/28, 1000 Brussel

WORKSHOP Lacto-fermentatie (NL/FR)

 I.s.m. Champ du Chaudron

Fermentatie is een oeroude techniek om voedsel te bewaren. Het versterkt bovendien de voedingswaarde van je groenten en fruit. Goed dus voor je gezondheid en de planeet! Tijdens de workshop ontdekken we de geschiedenis van het fermenteren en de kenmerken van verschillende technieken.

La fermentation est une technique ancienne de conservation des aliments. Il renforce également la valeur nutritive de vos fruits et légumes. Bon pour votre santé et pour la planète ! Au cours de l'atelier, nous découvrirons l'histoire de la fermentation et les caractéristiques des différentes techniques.

 Vrijdag 15/11 van 9:30 tot 13:00

 Afspraak : Metro Eddy Merckx, 1070 Brussel

(uitgang hoek Lenniksebaan en Josse Leemanslaan)

 Incl. lunch en drankje

REPAIR- EN RUILFEEST Christmas edition (NL/FR)

 I.s.m. Centre Tefo asbl

Welkom op het repair- en ruilfeest bij Allee du Kaai. Hier helpen expert-vrijwilligers je bij de herstelling van je kapotte spullen (meubels, elektronische apparaten, fietsen, speelgoed ...). Ben je nog op zoek naar een origineel kerstcadeau? Tijdens deze 'Christmas edition' kan je ook je spullen ruilen of zelf een kerstcadeau in elkaar knutselen met gerecupereerd materiaal. Kerst-ambiance verzekerd.

Bienvenue à la fête de réparation et d'échange d'Allee du Kaai. Ici, des bénévoles experts vous aideront à réparer vos biens cassés (meubles, appareils électriques, vélos, jouets ...). Vous êtes toujours à la recherche d'un cadeau de Noël original ? Pendant cette 'Christmas edition', vous pouvez aussi échanger vos effets personnels ou créer votre propre cadeau de Noël avec des matériaux recyclés. Ambiance de Noël garantie.

 Zaterdag 21/12 van 14:00 tot 17:30

 Allee du Kaai, Havenlaan 53, 1000 Brussel

REDELijk EIGENZINNIG

I.s.m. VUB

Een moeraswandeling naar de Zennetuin (NL)

Het project 'Saine-Zenne' wil de Kleine Zenne opnieuw uitgraven, er een kwekerij bouwen voor specifieke inlandse, zuiverende waterplanten en een zuiveringsbekken van drijvende planteneilanden met een klein moerasgebied aanleggen. Tijdens deze wandeling bezoeken we de Zennetuin naast de Kleine Zenne: een unieke tuin gebaseerd op de principes van permacultuur.

- Dinsdag 29/10 van 16:00 tot 17:45
- WIELS, Van Volxemlaan 354, 1190 Brussel

BEZOEK Atelier Groot Eiland (NL)

In Molenbeek werkt Atelier Groot Eiland aan een duurzamer en inclusiever Brussel. In en rond de voormalige brouwerij Belle-Vue organiseert ze opleidingen en werkervaringsprojecten waarbij de kandidaten hun talenten ontplooien in één van de ateliers: het schrijnwerkersatelier Klimop, het restaurant Bel Mundo, de broodjeszaak Bel'O, het creatieve atelier ArtiZan, de moestuin Bel Akker en biomarkt The Food Hub. Meer dan een bezoek waard.

- Dinsdag 3/12 van 16:30 tot 17:45
- Atelier Groot Eiland, Henegouwenkaai 41, 1080 Brussel

REDELijk EIGENZINNIG organiseert in het najaar 4 lezingen over het thema Klimaatactie. Boeiende sprekers belichten vanuit verschillende invalshoeken de klimaatuitdagingen. Zeer welkom.

- 15/10 Joke Hermsen: Het tij keren
  - 29/10 Philippe Claeys & Bas Smets: Before the flood
  - 19/11 Sander Van der Linden: How to inspire climate action
  - 3/12 Anneleen Kenis: Climate change in times of the Gillets jaunes
- Alle info op redelijkeigenzinnig.be

AGENDA OP ZWIER DOOR DUURZAAM BRUSSEL

- 17/09 Wandeling: Het Bijenpad
- 03/10 Wandeling: natuurreservaat Vogelzangbeek
- 05/10 Kruidenwandeling in Parckfarm
- 11/10 Workshop: de kunst van het composteren
- 15/10 Lezing: Joke Hermsen: Het tij keren
- 29/10 Lezing: Philippe Claeys & Bas Smets: Before the flood
- 29/10 Een moeraswandeling naar de Zennetuin
- 08/11 Wandeling: bewust shoppen
- 15/11 Workshop: lacto-fermentatie
- 19/11 Lezing: Sander Van der Linden: How to inspire climate action
- 21/11 Workshop: Zero waste cooking
- 03/12 Lezing: Anneleen Kenis: Climate change in times of the Gillets jaunes
- 03/12 Bezoek: Atelier Groot Eiland
- 21/12 Repair- en ruilfeest: Christmas edition

OP ZWIER DOOR CULTUREEL EMPATHISCH DUURZAAM BRUSSEL

Empathie = inlevingsvermogen: de kunde of vaardigheid om zich in te leven in de situatie en gevoelens van anderen.

Met het project '*Brussels most empathic city*' verspreiden we het aanstekelijke empathievirus onder de Brusselaars. Met interventies, babbels, activiteiten en speelse acties op straat boosten we het empathisch vermogen van de Brusselaars. Voor al wie nieuwsgierig is naar de leefwereld en het perspectief van andere Brusselaars.

Empathie = la capacité ou l'habileté de s'identifier à la situation et aux sentiments des autres.

Avec le projet 'Brussels Most Empathic City', nous répandons le virus de l'empathie parmi les habitants de Bruxelles. Avec des interventions, des rencontres, des activités et des actions ludiques dans la rue, nous renforçons la capacité empathique des Bruxellois. Pour tous ceux qui sont curieux du cadre de vie et de la perspective d'autres Bruxellois.

SAMEN TEGEN ARMOEDE

I.s.m. Hoeksteen vzw, La Fontaine, Jamaissanstoit & Welzijnszorg

Hoe is het om arm te zijn? Wat als je geen degelijke woning vindt omdat je de middelen niet hebt? Wat doet het met je als je niet weet hoe je de week rondkomt? Citizenne nodigt je uit om even in de schoenen te staan van Brusselaars die leven in armoede.

C'est comment d'être pauvre ? Et si vous ne trouvez pas un logement décent parce que vous n'en avez pas les moyens ? Qu'est-ce que ça vous ferait si vous ne savez pas comment survivre la semaine ? Citizenne vous invite à vous mettre dans la peau des Bruxellois qui vivent dans la pauvreté.

WANDELING de Marollen (NL/FR)

I.s.m. *Tochten van hoop*

De Marollen evolueerde van een volkse buurt naar een hippe wijk. Toch blijven er grote sociale tegenstellingen. Tijdens een wandeling leggen we het sociale weefsel van de wijk bloot en bezoeken we een drietal voorzieningen die de deur openzetten voor dak- en thuislozen.

Les Marolles sont passés d'un quartier populaire à un quartier branché. Pourtant, il existe encore des contrastes sociaux importants. Au cours d'une promenade, nous exposons le tissu social du quartier et visitons trois organisations qui ouvrent leur porte aux sans-abri.

Dinsdag 15/10 van 13:45 tot 17:00

Afspraak: Loketten Station Brussel Centraal

FILM Jeu de loi & Le parti du rêve de logement (NL/FR)

I.s.m. *Buurtwinkel vzw en Buurthuis Bonnevie*

Deze twee films brengen de zoektocht naar een woning in Brussel van mensen in armoede in beeld. Heen en weer slingerend tussen hoop en wanhoop, op zoek naar manieren om het heft in handen te nemen. Een zwaar thema, dat in deze films toch met een licht humoristische en speelse toets wordt aangekaart. Na de films gaan we in gesprek met mensen die betrokken waren bij beide projecten. Zij vertellen over hun zoektocht naar een woning.

Ces deux films illustrent la recherche d'un logement à Bruxelles pour les personnes en situation de pauvreté. Oscillant entre l'espoir et le désespoir, cherchant des moyens de prendre le contrôle. Un thème lourd, que ces films abordent néanmoins avec une touche légèrement humoristique et ludique. Après les films, nous discutons avec les personnes qui ont participé aux deux projets. Ils parlent de leur recherche d'un logement.

Dinsdag 15/10 van 19:00 tot 21:30

Munt punt, Munt 6, 1000 Brussel

Incl. broodje (vanaf 18:30)

Dag van internationaal verzet tegen armoede (NL/FR)

Op donderdag 17 oktober worden ook in Brussel de krachten gebundeld om aandacht te vragen voor armoede. Het centrale thema dit jaar is 'wonen'. Je kan debatten bijwoners, getuigenissen horen en via verhalen en foto's krijg je een beeld van mensen in armoede ... 's Avonds is er een lantarentocht.

Ook Citizenne doet mee en werkt samen met Pierre d'Angle, Jamaissanstoit, La Fontaine en Welzijnszorg mee aan de foto-expo.

Alle uitgebreide info binnenkort op 1710.be. Stay tuned!

Le jeudi 17 octobre, Bruxelles s'engage pour attirer l'attention sur la pauvreté. Le thème central de cette année est "l'habitation". Vous pouvez assister à des débats, entendre des témoignages et à travers des histoires et des photos, vous obtenez une image des personnes en situation de pauvreté ... Le soir, il y a une visite guidée. Citizenne participe et collabore également à l'exposition photo ensemble avec Pierre d'Angle, Jamaissanstoit, La Fontaine et Welfare.

Toutes les infos bientôt sur 1710.be

! Gratis

Time2connect: editie kookmet (NL/FR)

I.s.m. Cultureghem

Voerde jij ooit al een gesprek met een onbekende? Geen small talk over koetjes en kalfjes maar een écht gesprek. Nee? Dan moet je zeker Time2connect eens uitproberen. Speciaal voor de week van de armoede trekken we naar de Abbatoir waar we eerst met een beperkt budget inkopen doen op de markt. Vervolgens bereid je samen een gezonde maaltijd om daarna tijd te maken voor een babbel met andere Brusselaars.

Avez-vous déjà eu une conversation avec quelqu'un que vous ne connaissez pas ? Non ? Alors vous devriez vraiment essayer Time2connect. Pendant cette semaine contre la pauvreté, nous allons à l'Abattoir où nous faisons d'abord quelques courses sur le marché avec un budget limité. Après vous préparez ensemble un repas sain pour ensuite prendre le temps de discuter avec d'autres Bruxellois.

⌚ Vrijdag 18/10 van 9:20 tot 14:00

📍 Afspraak: Ropsy Chaudronstraat, 1070 Brussel

© Shelly Prevost

JAARTRAJECT VERBINDEND COMMUNICEREN (NL)

Een universele taal in een superdiverse maatschappij

👉 I.s.m. Huis van de Mens Brussel

Brussel is een wereldstad met meer dan 150 gemeenschappen. Waar mensen met diverse achtergronden, meningen en overtuigingen wonen. Mensen die niet altijd per sé dezelfde taal spreken. En dat bedoelen we zowel letterlijk als figuurlijk. In dit jaartraject leer je een taal spreken die helpt om constructieve en duurzame relaties uit te bouwen in je omgeving. Met je partner en kinderen, maar evenzeer met je verre en dichte buren of de winkelier om de hoek. Voorbij of misschien zelfs dankzij de verschillen.

Je leert empathisch luisteren waarbij je het perspectief van de ander actief verkent. Je verliest daarbij jezelf en je eigen behoeften nooit uit het oog. Je ontdekt hoe zelfs conflict verrijkend kan zijn.

We gebruiken hiervoor de Geweldloze Communicatie van Marshall Rosenberg. Je maakt kennis met het model en vervolgens oefenen we om dit model in de vingers te krijgen.

Begeleiding is in handen van Annick Nölle, kunstenares en trainer in Geweldloze Communicatie (annicknuelle.wixsite.com/anika).

⌚ Dinsdagavond 22/10, 12/11, 10/12/2019, 7/01, 28/01, 18/02, 10/03, 31/03, 21/04, 12/05/2020 telkens van 18:30 tot 21:00

📍 Citizenne, Vlaamsesteenweg 198, 1000 Brussel

❗ Prijs: 50 € , 20 € Paspartoe aan kansentarie

SAVE THE DATE – 7 december

D-DAY van de empathie (NL/FR)

Zorg jij er mee voor dat 7 december de eerste D-day wordt van de empathie in Brussel? **Word dan bondgenoot van de empathierevolutie en verspreid mee het empathievirus onder de Brusselaars.** Hoe je dat kan doen, kom je snel te weten via onze site en andere kanalen.

Maar als free listening, een levende bibliotheek, koken samen met de Syrische koks van 'Our House' jou nu al prikkelen moet je zeker 7 december al in je agenda schrijven.

Aan al wie nieuwsgierig is en goesting heeft om bij te dragen aan een stad waar mensen begrip tonen voor elkaar en zich kunnen verplaatsen in een andere denkwijze en leefwereld: WELKOM

En 's avonds is er feest!

Envie que le 7 décembre soit le premier jour J de l'empathie à Bruxelles ? Alors devenez un(e) allié(e) de la révolution de l'empathie et répandez le virus de l'empathie parmi les habitants de Bruxelles. On vous informera bientôt via notre site et les réseaux sociaux de la manière dont nous allons procéder.

Mais si le free listening, une bibliothèque vivante, cuisiner avec les chefs syriens d' Our House vous excitent déjà, vous devriez noter le 7 décembre dans votre agenda.

A tous ceux qui sont curieux et désireux de contribuer à une ville où les gens se montrent compréhensifs les uns envers les autres et qui sont ouverts à d'autres manières de penser et cadres de vie : BIENVENUE.

Et le soir, on fête !

Citizenne doet nog veel meer.

Ontdek meer van onze projecten en activiteiten op onze site www.citizenne.be.

Kom af en doe mee. Want Citizenne maakt leren plezant.

Citizenne fait bien plus encore.

Découvrez l'ensemble de nos projets et activités sur notre site www.citizenne.be.

Venez nous rendre visite et participez.

Avec Citizenne, apprendre est un plaisir.

PRAKTISCHE INFO

PRIJS?

Alle activiteiten kosten 5€ (tenzij anders vermeld).

Paspartoe aan kansentarief: 2€ per activiteit (tenzij anders vermeld).

Toutes les activités coûtent 5€, (sauf si mentionné autrement).

Passe-partout au tarif préférentiel : 2€ par activité (sauf si mentionné autrement).

Paspartoe, uw vrijetijdspas voor Brussel, aanvragen?

Surf dan naar www.paspartoebrussel.be

INSCHRIJVEN?

Schrijf je in per telefoon: 0478 877 386

online via www.citizenne.be

per mail: info@citizenne.be

en stort het bedrag dat bij de activiteit past op rekeningnummer BE 42 5230 8017 8154.

V.U.: An Macharis, Vlaamsesteenweg 198, 1000 Brussel

AGENDA OP ZWIER DOOR EMPATHISCH BRUSSEL

- 15/10 Wandeling: de Marollen
- 15/10 Film: Jeu de loi & Le parti du rêve de logement
- 17/10 Dag van internationaal verzet tegen armoede
- 18/10 Time2connect: editie kookmet
- 22/10 Start: jaartraject verbindend communiceren
- 07/12 D-DAY van de empathie

CITIZENNE: WIE & WAT

Citizenne is een Brusselse vormingsorganisatie.
We organiseren ateliers, workshops, cursussen, wandelingen,
debatten en ontmoetingen waarbij de Brusselaars en
hun dagelijks leven het vertrekpunt zijn.

Hou ook onze Facebook en Instagram in de gaten.

VormingplusCitizenne |

vormingpluscitizenne

WWW.CITIZENNE.BE

Vormingplus Citizenne vzw – Vlaamssteenweg 198, 1000 Brussel
info@citizenne.be – 0478 877 386